

Dr. Heinemann Csilla:

Beadványok és bizonyítékok benyújtásának szabályai az elektronikus perekben

1. Bevezetés

A jogalkotó a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) „Elektronikus kommunikáció a polgári perben” című fejezetét a 2009. évi LII. törvénnyel vezette be 2010. január 1-jei hatállyal. Többszöri jogszabály-módosítást követően az elektronikus kapcsolattartás 2013. január 1. napjától kezdődően vált opcionális kapcsolattartási móddá a törvényszékek elsőfokú civilisztikai pereiben.

A bírósággal történő elektronikus kapcsolattartásra 2015. július 1. napjától már lényegesen szélesebb körben nyílt lehetőség, hiszen ezen időponttól az elektronikus kapcsolattartás valamennyi járásbíróság és törvényszék első- és másodfokú peres ügyében választható eljárási mód lett.

Az elektronikus kapcsolattartás történetében kulcsfontosságú állomás 2016. július 1. napja, melytől kezdődően - a 2015. évi CCXII. törvény 1.§-ában foglaltak szerint - a polgári perekben és törvényi rendelkezés alapján más polgári eljárásokban, valamint a közigazgatási és munkaügyi perekben is kötelezővé vált a bírósággal történő elektronikus kapcsolattartás a jogi képviselővel eljáró felek, a belföldi székhelyű gazdálkodó szervezetek, valamint a közigazgatási szervek számára. Ugyanakkor a személyesen eljáró természetes személyek számára az elektronikus kapcsolattartás továbbra is választható lehetőség maradt.

Az elektronikus kapcsolattartás bevezetésével szükségszerűen együtt járt az új kapcsolattartási módhoz igazodó, speciális eljárásjogi szabályok megalkotása, illetőleg az e-kapcsolattartást biztosító infrastrukturális feltételek megteremtése.

A beadványok és bizonyítékok civilisztikai elektronikus perekben történő benyújtásának szabályait a jogalkotó jelenleg elsődlegesen a Pp.-ben szabályozza, ugyanakkor más jogszabály, illetőleg normatív utasítás is tartalmaz előírásokat az elektronikus kapcsolattartás keretében előterjesztett beadványok, bizonyítékok ügyvitelére vonatkozóan.

Az elektronikus kapcsolattartás kiterjesztése óta eltelt több mint egy éves időszak tapasztalatai tükrében megállapítható, hogy az elektronikus beadványok és bizonyítékok benyújtásával kapcsolatban számos olyan jogalkalmazási, jogértelmezési kérdés, probléma merül fel időről-

időre, mely a jogalkalmazók számára hathatós nehézséget okoz az elektronikus perek intézése során.

Az alábbiakban a beadványok és bizonyítékok benyújtásának szabályait, leghangsúlyosabb kérdéseit és a gyakorlatban rendszeresen felmerülő problémaköröket mutatom be a hatályos jogszabályi háttér és a bírósági joggyakorlat tükrében.

2. A beadványok benyújtásának eljárásjogi és informatikai követelményei

Alapvetésként szükséges rögzíteni, hogy a bírósággal történő elektronikus kapcsolattartás jogszabályban meghatározott rend szerint működő, zárt adattovábbítási rendszeren alapul, amely egyrészt kizárja, hogy az adatokhoz jogosulatlan személyek hozzáférjenek, másrészt teljes körűen biztosítja a küldő személyének azonosítását és igazolja a bíróság által küldött iratok bíróságtól származását.

A bíróság részére a beadványt és mellékletét a kézbesítési rendszer alkalmazásával az Országos Bírósági Hivatal (továbbiakban: OBH) útján kell benyújtani.¹

Az elektronikus úton kapcsolatot tartónak a keresetlevelet, a beadványt, az okirati bizonyítékot és azok mellékletét – ha e beadványok előterjesztésére OBH elnöke űrlapot rendszeresít – űrlapon kell előterjesztenie.²

Az OBH az űrlapokat a bíróságok központi internetes oldalán közzéteszi, egyúttal feltünteti az űrlapok közzétételének időpontját. Lényeges, hogy a közzététel időpontjától az űrlap alkalmazása kötelező.³

Az űrlapok letöltéséhez az Általános Nyomtatványkitöltő Keretprogram (továbbiakban: ÁNYK) telepítése elengedhetetlenül szükséges. E program biztosítja az űrlapok kitöltésének és azokhoz elektronikus dokumentumok mellékletként való csatolásának lehetőségét.

Az OBH elnökének jogszabályi kötelezettsége az elfogadott fájlformátumoknak a honlapon történő közzététele.⁴ Az űrlaphoz jelenleg .dosszie, .dossier, .es3, .etv, .eak, .et3, .nsack, .pdf, illetve .asic formátumban csatolható melléklet. Az egyes e-aktába illeszthető fájlformátumok közül pedig a bíróság a szöveges dokumentumok esetében az .odt, .doc., .docx, a

¹ Pp. 394/G.§ (5) bek.

² Pp. 394/G.§ (6) bek.

³ Pp. 394/G.§ (8) bek.

⁴ Pp. 394/G.§ (6) bek.

képfarmátumok közül .jpeg, .png, .bmp, a hangformátumokat érintően a .mp3, .wav, míg a videoformátumok esetében .avi kiterjesztésűeket fogadja be.

Az eljárásjogi törvény a formai követelmények körében rögzíti, hogy az elektronikus úton kapcsolatot tartó félnek - az űrlap kitöltését követően - a beadványt és a csatolni kívánt mellékleteket minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírással, illetőleg bélyegzővel kell ellátnia, vagy az azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés⁵ (továbbiakban: AVDH) szolgáltatás útján szükséges hitelesítenie.⁶ A minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírással vagy bélyegzővel ellátott okirat a Pp. szerint teljes bizonyító erejű magánokiratnak minősül.⁷

A hitelesítést követően a félnek a beadványát és mellékleteit Ügyfélkapun, Perkapun vagy Hivatali kapun keresztül a kézbesítési rendszer útján kell megküldenie a bíróság részére.

Az elektronikus kapcsolattartás során a bíróság az ügyvéd Ügyfélkapun vagy Perkapun, a belföldi székhelyű gazdálkodó szervezet Perkapun vagy a gazdálkodó szervezet törvényes képviselőjére jogosult személy Ügyfélkapuján, a természetes személy Ügyfélkapun vagy Perkapun, a közigazgatási vagy egyéb hivatali kapuval rendelkező szerv Hivatali kapun, az Ügyész és a Legfőbb Ügyészség a Legfőbb Ügyészség Hivatali kapuján benyújtott beadványait fogadja.⁸

Hangsúlyozandó, hogy az első elektronikus irat beküldésével – mintegy információs csatornaként – a konkrét ügyben úgynevezett kapcsolati kód jön létre a beküldő és a bíróság között. Az elektronikus kapcsolattartás során ennek az informatikai kapcsolati kódnak az alkalmazásával történik a kézbesítés, tehát a bíróság minden iratot ezen keresztül kézbesít.

A gyakorlatban még mindig – bár már egyre ritkábban – előforduló probléma, hogy az elektronikus kapcsolattartással érintett fél beadványát nem a fent részletezett eljárásjogi és informatikai követelményeknek megfelelően, hanem e-mailben vagy fax formájában nyújtja be. Fontos kiemelni, hogy az e-mail vagy fax útján történő kapcsolattartás a hatályos eljárásjogi szabályok tükrében nem minősül elektronikus kapcsolattartásnak.

⁵ Az AVDH szolgáltatás az állam által kötelezően nyújtott szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatások egyike. Egy elektronikus hitelesítési mód, melyet az Ügyfélkapuval rendelkező természetes személyek számára az állam ingyenes szolgáltatásként biztosít.

⁶ Pp. 394/G.§ (5) bek

⁷ Pp. 196.§ (1) bek. f) pont

⁸ A bíróságok egységes iratkezelési szabályzatáról szóló 17/2014. (XII.23) OBH utasítás (továbbiakban: Beisz.) 61/A.§

Bár a Pp. nem határozza meg az elektronikus kapcsolattartás fogalmát, ugyanakkor a törvény szövegéből mégis egyértelműen következik, hogy elektronikus úton beküldött beadványnak kizárólag az a beadvány minősül, melyet az elektronikus kapcsolattartó minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírással vagy bélyegzővel lát el, illetőleg AVDH szolgáltatás útján hitelesít és űrlapbenyújtás támogatási szolgáltatás igénybevételeivel a kézbesítési rendszer útján nyújt be a bírósághoz.

Gyakorta előfordul továbbá, hogy az elektronikus úton kapcsolatot tartó a beadványt és mellékleteit a Pp. 394/G.§ (5) bekezdésében foglaltak ellenére nem látja el elektronikus aláírással, illetőleg nem hitelesíti AVDH szolgáltatás útján. E kritériumok meglétét a bíróságnak valamennyi elektronikus beadvány vonatkozásában szükséges megvizsgálnia és az aláírás, illetőleg hitelesítés elmaradása esetén a beadványt előterjesztőt – álláspontom szerint – a hiányok pótlására kell felhívnia.

Az elektronikus beadványok aláírása, hitelesítése körében kiemelés érdemel az a problémakör is, miszerint szabályszerűen előterjesztett joghatályos nyilatkozatnak minősül-e az elektronikusan kapcsolatot tartó felek közös kérelme (pl: szünetelés, permegszüntetés), ha azt csak az egyik fél nyújtja be, így az iraton csak az ő aláírása vagy AVDH-ja szerepel?

Álláspontom szerint a szünetelés esetén a fentiek szerint előterjesztett kérelem joghatályos nyilatkozatnak minősül, mert a felek nem kérik a szünetelést, hanem abban megállapodnak, következésképpen a kölcsönös megegyezést az egyik fél is bejelentheti. Ugyanakkor a megszüntetés iránti közös kérelem esetén véleményem szerint elvárt követelmény a közös elektronikus aláírás, melynek nincs informatikai akadálya, hiszen az ÁNYK program öt aláíróig lehetővé teszi a beadvány többes elektronikus aláírását.

Az elektronikus beadványok befogadásának nélkülözhetetlen feltétele, hogy az az OBH által rendszeresített, aktuális verziószámú űrlapon kerüljön benyújtásra. Elvértve megtörténik, hogy az előterjesztő – az űrlap ÁNYK programban történő frissítésének elmulasztása miatt – lejárt verziószámú űrlapon nyújtja be beadványát. Amennyiben az elektronikusan kapcsolatot tartó a beadványát lejárt űrlapon nyújtja be, az OBH az ilyen beadványt nem fogadja be, erről a felet automatikus hibaüzenettel értesíti. Az eljárásjogi szabályok értelmében a lejárt űrlapon benyújtott kérelmet be nem nyújtottnak kell tekinteni.⁹

⁹ Pp. 394/G.§ (9) bek.

A tapasztalatok tükrében gyakran előforduló probléma és szintén a befogadás elmaradásának jogkövetkezménye párosul ahhoz az esethez is, ha az elektronikus úton kapcsolatot tartó beadványa nem felel meg az informatikai követelményeknek, tehát informatikailag hibásnak minősül.

3. A kézbesítési rendszer által befogadható méret, a méretkorlát feletti beadványok benyújtásának különleges szabályai

Alapvető követelmény, hogy az elektronikus kapcsolattartásra kötelezett vagy az elektronikus kapcsolattartást vállaló fél a keresetlevelet, a beadványt, valamint az okirati bizonyítékot és azok mellékletét a kézbesítési rendszer által befogadható méretben nyújtsa be.¹⁰ Az informatikai rendszer jelenleg olyan elektronikus küldeményeket képes fogadni, amelyek esetében az űrlaphoz csatolt fájlok egyenkénti mérete a 150 MB-ot, illetőleg az űrlaphoz csatolt valamennyi melléklet együttes mérete pedig a 300 MB-ot nem haladja meg.

Amennyiben a keresetlevél, az egyéb beadvány vagy az okirati bizonyíték, illetve ezek együttes mérete a kézbesítési rendszer által befogadható méretet meghaladja, a beadvány adathordozón is benyújtható.¹¹

A méretkorlát feletti elektronikus küldemények adathordozón történő benyújtásának folyamata speciális, lényegesen különbözik a befogadható méretű beadványok elektronikus előterjesztésének metódusától.

Az elektronikus adathordozón történő benyújtás tényét az egyes űrlapokon (továbbiakban: főnyomtatvány) az erre szolgáló mezőben szükséges jelezni. Ebben az esetben a főnyomtatványhoz melléklet nem csatolható, ezt a fél elektronikusan küldi be a bíróságra.

Ugyanakkor a méretkorlátot meghaladó fájlok az OBH által rendszeresített P28 számú űrlaphoz (továbbiakban: segédnyomtatvány) csatolhatók mellékletként, annak - teljes körű, a főnyomtatvány érkeztetési azonosító (ÜKM azonosító) számára is kiterjedő - kitöltését követően. Ezt követően a fél vagy képviselője köteles a segédnyomtatványhoz csatolandó fájlok minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírását vagy elektronikus bélyegzőjét elhelyezni, opcionálisan az azon szereplő dokumentumokat AVDH szolgáltatás igénybevételével hitelesíteni.

¹⁰ Pp. 394/M.§ (1) bek.

¹¹ Pp. 394/M.§ (2) bek.

E folyamat záróakkordjaként a segédnyomtatványt és mellékleteit az ÁNYK program segítségével .xcz kiterjesztésű fájlra szükséges alakítani. Az .xcz fájl egy zip formátumú tömörített állomány, amely az XML állomány mellett tartalmazza a csatolmányleíró állományt, valamint a beküldésre kerülő csatolmányokat.

Az elektronikus kapcsolattartással érintett félnek a fent részletezett folyamat eredményeként előállt .xcz fájlt kell az adathordozón elhelyezni. Hangsúlyozandó, hogy a bíróság elektronikus adathordozóként kizárólag CD-R-, CD-R+, DVD-R-, DVD-R+, és USB PenDrive eszközökön benyújtott beadványokat tud befogadni.

További lényeges, az eljárásjogi törvényben foglalt kritérium, miszerint az adathordozót legkésőbb az úrlap bírósághoz érkezéséről - a Pp. 394/H. § (2) bekezdése alapján - kapott befogadás-visszaigazolásnak az elektronikus úton kapcsolatot tartóhoz érkezését követő három munkanapon belül kell benyújtani a bíróság részére. (A benyújtott iratot ez esetben az iratkezelési szabályok értelmében egységes beadványnak kell tekinteni,¹² annak ellenére, hogy a főnyomtatvány és az adathordozón benyújtott iratok külön érkeznek a bírósághoz.) Az adathordozó benyújtására kizárólag személyesen, vagy postai úton kerülhet sor¹³ és mindig eggyel több példányban kell benyújtani, mint ahány fél a perben érdekelve van.¹⁴

A bírósági tapasztalatok azt mutatják, hogy az elektronikus perekben adathordozón benyújtott fájlok együttes mérete tipikusan nem haladja meg az előírt 300 MB-ot. A jogalkotó ezt az esetet szigorúan „szankcionálja”, nevezetesen az elektronikusan eljáró fél által adathordozón benyújtott, a befogadható mérethatárt el nem érő nagyságú jognyilatkozathoz vagy teljesített eljárási cselekményhez a hatálytalanság jogkövetkezményét fűzi.¹⁵

Kérdésként merülhet fel, hogy ha a felperes adathordozón benyújtott keresetlevele a méretkorlátra vonatkozó szabályok megsértése miatt hatálytalan, mi a követendő, a perjogi szabályokkal összhangban álló eljárás? Elegendő-e ekkor egy pervezető végzésben tájékoztatni a felperest és „egyéb befejezés” mellett irattárba helyezni a keresetlevelet vagy a Pp. 394/I. § (1) bekezdés a) pontja alapján a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása indokolt? Lehet-e egyáltalán a benyújtott adathordozó tartalmát keresetlevélnek tekinteni, amelyet a bíróság idézés kibocsátása nélkül el tud utasítani, hiszen a nyilatkozat hatálytalan?

¹² A bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII.1.) IM rendelet (a továbbiakban: BÜSZ.) 75/C.§ (2a)

¹³ Pp. 394/G.§ (7) bek.

¹⁴ Pp. 394/M.§ (2) bek.

¹⁵ Pp. 394/M.§ (2) bek.

A Pp. 394/I.§ (1) bekezdés a) pontja teremti meg a lehetőséget a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítására, ugyanakkor e jogszabályhely csak akkor biztosít erre lehetőséget, ha az elektronikus úton kapcsolatot tartó a keresetlevelet nem elektronikusan terjeszti elő. A Pp 394/B.§ (1) bekezdésének utolsó mondata („Ha e törvény lehetővé teszi a beadvány adathordozón történő benyújtását, az e fejezet alkalmazásában elektronikus úton benyújtott beadványnak minősül.”) azonban értelmezhető akként, hogy miután adathordozón való benyújtást 300 MB felett tesz a jogszabály lehetővé, így az eljárási szabályok be nem tartásával benyújtott adathordozó nem tekinthető elektronikus úton benyújtottnak. Ebben az esetben állásponatom szerint az idézés kibocsátása nélküli elutasítás jogkövetkezménye is alkalmazható.

Az Pp. 394/G.§ (7) bekezdésében írtak alapján akkor is hatálytalan az adathordozón meg tett nyilatkozat vagy teljesített eljárási cselekmény, amennyiben a főnyomtatvány benyújtása után kapott befogadás-visszaigazolás elektronikus kapcsolattartóhoz való érkezését követően három munkanap elteltével kerül sor az adathordozó bírósághoz történő benyújtására.

Ha a felperes adathordozón benyújtott keresetlevele a három munkanapos határidő elmulasztása miatt hatálytalan, akkor véleményem szerint a bíróságnak egy pervezető végzésben szükséges tájékoztatnia a felperest a hatálytalanságról és „egyéb befejezés” mellett irattárba helyezni a keresetlevelet.

Amennyiben a bíróság észleli, hogy az elektronikusan kapcsolatot tartó fél a fájlokat nem .xsz formátumban helyezte el az adathordozón, állásponatom szerint emiatt csak hiánypótlási felhívásnak van helye.

4. Az elektronikus kapcsolattartás szabályainak megsértéséhez fűződő jogkövetkezmények

A jogalkotó az elektronikus kapcsolattartás szabályainak megsértéséhez szigorú jogkövetkezményeket fűz. Az eljárásjogi törvény rendelkezéseinek értelmében, abban az esetben, ha a perben a kapcsolattartás valamely fél részéről elektronikus úton történik, és az elektronikus úton kapcsolattartó a beadványát nem elektronikusan terjeszti elő – amennyiben a törvény másként nem rendelkezik – keresetlevél esetében a bíróság a keresetlevelet idézés

kibocsátása nélkül elutasítja, az egyéb beadványban foglalt nyilatkozat pedig hatálytalan és úgy kell tekinteni, hogy nyilatkozatot egyáltalán nem tesz.¹⁶

A jogalkalmazási gyakorlatot érintő lényeges kérdés, hogy utaló szabály hiányában a Pp. 132.§ (1) bekezdése alkalmazható-e akkor, ha a Pp. 394/I.§ (1) bekezdés a) pontja alapján kerül sor a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítására?

A jogszabály szigorú értelmezése alapján a Pp. 132.§ (1) bekezdése alkalmazásának a Pp. 394/I.§ (1) bekezdés a) pontján alapuló elutasítás esetén nincs helye.

Ugyanakkor konkrét ügyben e szigorú értelmezéssel összefüggésben – álláspontom szerint – alapjogi sérelem merülhet fel, nevezetesen a bírósághoz fordulás jogának sérelme. Erre különösképpen anyagi jogi keresetindítási határidők esetében kerülhet sor, amikor az elektronikus kapcsolattartásra kötelezett fél papír alapon terjeszt elő keresetlevelet. Amennyiben ekkor a bíróság a Pp. 394/I.§ (1) bekezdés a) pontja alapján a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja - a Pp. 132.§ (1) bekezdése alkalmazásának kizárása esetén - a fél az anyagi jogi határidő elmulasztása miatt a bíróság előtti jogérvényesítéstől elzárva marad.

Kiemelendő, hogy a Kúria Polgári Kollégiumának Tanácselnöki Értekezlete 2017. június 07. napján a fenti kérdésben akként foglalt állást, miszerint – a jogintézmény alapvető céljára, a perrendtartás alapelvi tartalmára, az alkotmányos és emberi jogi megalapozottságú tisztességes eljáráshoz való jog tényleges biztosításának követelményére, valamint az új. Pp-ben foglaltakra figyelemmel – a Pp. 132.§ (1) bekezdését alkalmazni kell abban az esetben is, ha a bíróság a keresetlevelet a Pp. 394/I.§ (1) bekezdés a) pontján utasítja el idézés kibocsátása nélkül.

Az eljárásjogi szabályok értelmében a kötelező elektronikus kapcsolattartás mellőzésével előterjesztett beadvány vonatkozásában a hatálytalanság jogkövetkezményén felül a bíróság a felet további szankcióval, pénzbírsággal is sújtja és részére a bírósági iratot papír alapon kézbesíti.¹⁷

¹⁶ Pp. 394/I. § (1) bek.

¹⁷ Pp. 394/I. § (2) bek.

5. Az elektronikus beadványok benyújtására vonatkozó speciális határidők

Az eljárásjogi szabályok értelmében, ha a perben a kapcsolattartás elektronikus úton történik, a határidő elmulasztásának következményeit nem lehet alkalmazni, ha a bírósághoz intézett beadványt legkésőbb a határidő utolsó napján elektronikus úton az informatikai követelményeknek megfelelően benyújtották.¹⁸

Kérdésként merülhet fel, hogy az elektronikus beadvány milyen feltételek alapján, illetőleg mely időpontban tekinthető benyújtottnak?

Az ügyviteli rendelkezések szerint az elektronikus beadványt akkor kell benyújtottnak tekinteni, ha az informatikai rendszer befogadás-visszaigazolást küldött.¹⁹

A befogadás-visszaigazolás – ismertebb nevén feladási igazolás – a beadvány elektronikus beküldését követően az elektronikus úton kapcsolatot tartó értesítési tárhelyére érkezett, a Pp. 394/H. § (2) bekezdésében meghatározott tartalmú első értesítés. A befogadás-visszaigazolást az ÁNYK űrlap benyújtás támogatási szolgáltatás, mint kézbesítési rendszer automatizáltan küldi. A befogadás-visszaigazolás feltétele, hogy a beadvány az informatikai követelményeknek megfeleljen, amit ugyancsak a kézbesítési rendszer ellenőriz.

A Pp. az elektronikus beadvány bírósághoz érkezésének időpontját érintően explicit módon rögzíti, nevezetesen az elektronikus úton benyújtott beadványt a befogadás-visszaigazolásban megjelölt időpontban kell a bírósághoz megérkezettnek tekinteni.²⁰

Az adathordozós benyújtás esetén a főnyomtatvány elektronikus beküldését követően kapott befogadás-visszaigazolásban megjelölt időpontban kell a beadványt a bírósághoz megérkezettnek tekinteni,²¹ feltéve, hogy a Pp. 394/G.§ (7) bekezdése szerinti 3 munkanapos határidőben az adathordozó benyújtása is megtörtént.²²

Hangsúlyozandó, hogy az elektronikus kapcsolattartás esetén a törvény, illetve a bíróság által meghatározott határidőbe nem számít bele az a nap, amely során legalább négy órán át nem üzemelt a kézbesítési rendszer vagy az OBH rendszere.²³ E körben a Kúria Polgári Kollégiumának Tanácselnöki Értekezlete kifejtette, hogy az üzemzavar megítélése nem

¹⁸ Pp. 394/J.§ (5) bek.

¹⁹ Büsz. 75/C.§ (5b) bek.

²⁰ Pp. 394/H.§ (3) bek.

²¹ Pp. 394/G. § (7) bek.

²² Büsz. 75/C.§ (5b) bek.

²³ Pp. 394/G.§ (10) bek.

köthető a fél magatartásához, az esetleges üzemzavar következményeit nem lehet a fél magatartásától (aktivitásától) függővé tenni.

Mindemellett a jogalkalmazási gyakorlatban releváns kérdésként merülhet fel, miszerint az elektronikus eljárásban kell-e alkalmazni a Pp. 103.§ (4) bekezdésében írtakat, nevezetesen „ha a határidő utolsó napja munkaszüneti napra esik, a határidő csak az azt követő legközelebbi munkanapon jár le.” Álláspontom szerint e szabály egyértelműen alkalmazható az elektronikus kapcsolattartással érintett perekben is, figyelemmel arra, hogy azt a Pp. XXVIII. fejezete nem zárja ki.

A határidőre vonatkozó általános szabályok közül ugyanakkor a Pp. 103.§ (5) bekezdése az elektronikus eljárásban nem alkalmazható, tekintettel a fentebb részletezett 394/J.§ (5) bekezdésében foglaltakra. Ezt támasztja alá a BH 2017.231. számú döntés is, miszerint nem minősül elkésztnek a határidő utolsó napján, a hivatali idő végét követően elektronikus úton benyújtott fellebbezés.²⁴

Végezetül röviddel a tárgyalást megelőzően benyújtott elektronikus beadványokkal kapcsolatban a bírói jogalkalmazás során felmerülő kardinális problémára szükséges rámutatni.

Számos esetben tapasztalható, hogy a fél vagy képviselője hivatkozik a tárgyláson egy elektronikusan benyújtott iratra, amely a tárgyalás időpontjában a lajstromban még nem szerepel, azonban utóbb megérkezik a tárgyalást megelőző napi időponttal. Komplikáltabb a helyzet akkor, ha a fél vagy képviselője a tárgyaláson nem jelenik meg, azonban a tárgyalást nagyon röviddel megelőzően előterjeszt egy elektronikus beadványt (pl: az alperes az ellenkérelmét), amelyről a bíró a tárgyalás időpontjáig nem szerez tudomást, mivel az irat lajstromozására csak órákkal később kerül sor és olyan döntést hoz (pl: bírósági meghagyás, mulasztásos ítélet), amit az irat ismeretében nem tehetett volna meg.

A fenti helyzetet az eljárásjogi törvény sajnálatos módon nem rendezi. Figyelemmel arra, hogy az elektronikus beadványt a befogadás-visszaigazolásban megjelölt időpontban kell a bírósághoz megérkezettnek tekinteni, így álláspontom szerint nem hivatkozhat a bíróság arra, hogy az informatikai rendszer a küldeményt hosszadalmasan dolgozta fel, illetőleg arra sem, hogy az elektronikus beadvány lajstromozására csak a tárgyalást követően került sor.

²⁴ Kúria Pf.IV.25.063/2016.

Amennyiben a fél vagy képviselője megjelenik a tárgyaláson és hivatkozik a tárgyalást röviddel megelőzően benyújtott elektronikus beadványra, a helyzet könnyebben kezelhető. Ekkor első lépésként a lajstromprogramba szükséges betekinteni és az elektronikus beadvány beérkezéséről tájékozódni. Ha a beadvány még mindig nem érkezett be a lajstromprogramba, lehetséges a tárgyalás során az elektronikusan benyújtott okiratok papír alapú becsatolását engedélyezni, illetőleg az elektronikus beadványban foglalt jognyilatkozatot jegyzőkönyvbe mondani.

Ha a tárgyalást röviddel megelőzően elektronikus ellenkérelmet benyújtó alperes vagy képviselője a tárgyaláson nem jelenik meg és a bíróság – az elektronikus beadványról való tudomásszerzés hiányában – ítéletet hoz, az érdemi döntésnél az ellenkérelem figyelmen kívül hagyása utóbb megítélésem szerint az alábbiak szerint orvosolható.

Az írásba foglalt ítélet kézbesítésével egyidejűleg indokolt felhívni a Pp. 114. §-a alapján külön végzésben az alperest, miszerint kíván-e az eljárás szabálytalansága miatt kifogást előterjeszteni az ellenkérelme figyelmen kívül hagyása miatt. Kifogás előterjesztése esetén saját hatáskörben orvosolható a sérelem, míg ha nem él kifogással, akkor a fentiek alapján meghozott ítélet az irányadó és ezzel a felhívó végzéssel eljárásjogi szabálysértés is kiküszöbölhető.

6. Kivételek a kötelező elektronikus kapcsolattartás alól

A Pp.-ben több olyan szabályt helyezett el a jogalkotó, melyek az elektronikus kapcsolattartásra kötelezett, illetőleg az elektronikus kapcsolattartást vállaló fél számára meghatározott esetekben biztosítják beadványaiknak, bizonyítékaiknak az elektronikus út mellőzésével történő előterjesztését.

A Pp. 394/B.§ (6) és a 394/C.§ (12) bekezdése szerint a bizonyítási eljárásban bemutatandó, megtekintendő okirat papír alapú benyújtását a bíróság hivatalból és a fél indítványára is elrendelheti. A jogszabály e körben példálózó jelleggel két esetet említ: elsődlegesen azt, ha az eredetileg papír alapú bizonyítékok nagy mennyisége miatt azok digitalizálása aránytalan nehézséggel járna, másodlagosan pedig, ha a papír alapú okirat valódisága vitás.

A taxatív felsorolás hiányában a bíróság a bizonyítási eljárás során az okirat papír alapú bemutatását és megtekintését egyéb esetekben is elrendelheti. A gyakorlatban harmadik esetkörben például indokoltnak tűnhet ez az engedély, amikor a bizonyítási eljárás menetében,

jellemzően a tanú meghallgatása közben válik relevánssá egy okirat, amivel a fél a tanú szavahihetőségét, vallomásának igazságtartalmát kívánja ott helyben megdönteni. Ebben az esetben lehet, hogy a fél csupán egyetlen okiratot kíván benyújtani, amely nem is terjedelmes és a valódisága nem vitás, ugyanakkor a tárgyalás során ezt elektronikus úton benyújtani nem tudja, így legitim érdeke fűződhet ahhoz, hogy ezt papír alapon előterjessze.

A kötelező elektronikus kapcsolattartás alóli további kivétel a tárgyi bizonyítékoknak a bírósághoz történő benyújtása. Ha a fél az ügyben tárgyi bizonyítási eszközt (pl.: videofelvétel) kíván felhasználni, az erről szóló indítványát elektronikusan szükséges előterjesztenie, ugyanakkor a tárgyi bizonyítási eszközt fizikálisan kell benyújtania a bírósághoz.

Sajátos kivételt képez az elektronikus kapcsolattartás alól a minősített és egyéb zártan kezelendő adatokat tartalmazó dokumentumok benyújtása. Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvényben (továbbiakban: E-ügyintézési tv.) foglaltak szerint nincs helye elektronikus ügyintézésnek olyan irat, okirat vagy más beadvány esetében, amely minősített adatot tartalmaz.²⁵ A bírósági ügyviteli szabályok – az E-ügyintézési tv.-ben írtakkal összhangban – egyértelműen rögzítik, hogy az elektronikus eljárásban a minősített és a zártan kezelendő adatokat papír alapon vagy adathordozón, zárt borítékban kell benyújtani, melyre a bíróságnak az eljárásban résztvevők figyelmét fel kell hívnia.²⁶ Következésképpen a bíróság részéről az előzetes figyelmeztetésnek már az idézés szövegében meg kell jelennie, valamint szükség esetén az eljárás további szakaszában is, amikor a fél egy minősített adatot tartalmazó iratra vagy olyan iratra hivatkozik, amely zártan kezelendő adatot tartalmaz.

Ugyanakkor a bírósággal elektronikusan kapcsolatot tartó fél tárgyaláson kívül bejelentett tanúbizonyítási indítványára a fentiek nem irányadóak, figyelemmel arra, hogy az informatikai rendszer a P10-es számú úrlapon bejelentett tanú adatainak a zártan történő kezelését a zárt adatkezelésre vonatkozó szabályoknak megfelelően az elektronikus eljárásban képes elektronikus úton is biztosítani.

A jogszabály - a korábban részletezett kivételek mellett - biztosítja a jogi képviselővel eljáró, de egyébként saját személyében elektronikus útra nem köteles fél számára a jogi képviselőt

²⁵ E-ügyintézési tv. 8.§ (6) bek.

²⁶ Büsz. 5.§ (2a) bek.

visszavonására irányuló nyilatkozatának papír alapon történő benyújtását.²⁷ Ez csupán egy opció a természetes személy fél számára. Mindazonáltal, ha a perben a továbbiakban az elektronikus útra nem köteles fél személyesen jár el és a bírósággal papír alapon kíván kapcsolatot tartani, a jogi képviselő megbízatásának megszűnését papír alapú beadványban szükséges bejelentenie a perbíróságnak.

A kivételek között különleges helyet foglal el a méretkorlátot meghaladó beadvány(ok)nak az elektronikus adathordozón történő benyújtása, melynek részletszabályaival, jogalkalmazási kérdéseivel a cikk 3. pontja foglalkozik.

Itt csupán annyit szükséges kiemelni, hogy az eljárásjogi törvény a beadvány adathordozón történő benyújtását a Pp. XXVIII. fejezete alkalmazásában elektronikus úton benyújtott beadványnak minősíti,²⁸ azonban – ahogyan a cikk korábbi részében is kifejtettem – a méretkorlát feletti fájlokat tartalmazó adathordozó benyújtására minden esetben személyesen vagy postai úton kerül sor, így a valóságban az mindig fizikálisan érkezik a bíróságra.

Különösen vitatott kérdés, hogy a jogi képviselővel eljáró fél esetében, amennyiben a meghatalmazás csatolására a keresetlevél, vagy az első, bírósághoz benyújtott beadvány mellékleteként elektronikus úton nem kerül sor, a tárgyaláson e mulasztás pótolható-e?

A Kúria Polgári Kollégiumának Tanácselnöki Értekezlete 2017. június 07. napján a fenti kérdésben akként foglalt állást, hogy a fél a jogi képviselő részére kizárólag akkor adhat jegyzőkönyvbe foglaltan meghatalmazást, ha a jogi képviselő nem ügyvéd, vagy nem vonatkoznak rá speciális – a meghatalmazás jegyzőkönyvbe mondását kizáró – előírások. Az ügyvédnek adott meghatalmazáshoz az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 26.§-a speciális követelményeket támaszt, melyek a meghatalmazás jegyzőkönyvbe mondásával nem teljesíthetők. Rögzítette továbbá, hogy ha a jogi képviselő jogosult a meghatalmazás jegyzőkönyvbe mondására, a meghatalmazás jegyzőkönyvbe mondása esetén nincs szükség arra, hogy a fél meghatalmazását elektronikus úton is benyújtsa. Tehát ez az esetkör szintén az elektronikus kapcsolattartás alóli kivételek közé sorolható.

A kivételek körében végezetül a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti perekkel összefüggésben a Pp. 340/B.§ (3a) bekezdésére indokolt utalni. Eszerint, ha a közigazgatási eljárás nem kizárólag elektronikus úton zajlott, a közigazgatási szerv a hozzá elektronikus úton benyújtott iratokat elektronikus úton köteles továbbítani, míg az ügy egyéb

²⁷ Pp. 394/C.§ (1) bek.

²⁸ Pp. 394/B.§ (1) bek.

iratait papír alapon is továbbíthatja. Tehát a közigazgatási szervet a nem kizárólag elektronikus úton zajlott közigazgatási hatósági eljárás iratanyagát érintően nem terheli digitalizálási kötelezettség, az ügy egyéb iratait opcionálisan papír alapon is megküldheti a bíróság részére.

7. Zárszó

A beadványok és bizonyítékok elektronikus benyújtásával kapcsolatban felmerülő, a cikk által áttekintett kérdések és vizsgált problémakörök rámutatnak arra, hogy az egységes jogértelmezés és jogalkalmazási gyakorlat kialakítása az elektronikus kapcsolattartást érintően kiemelt jelentőséggel bír figyelemmel a jogbiztonság követelményére, illetőleg az elektronikus kapcsolattartással érintett eljárások körének kiszélesítésére irányuló jogalkotói szándékra is.

Az E-ügyintézési tv.-ben foglaltak alapján 2018. január 1-től kezdődően az ügyfél jogi képviselője, az ügyfélként eljáró gazdálkodó szervezet, állam, önkormányzat, költségvetési szerv, ügyész, jegyző, köztisztviselő, illetőleg az egyéb közigazgatási hatóság már valamennyi peres és nemperes bírósági eljárásban elektronikus ügyintézésre köteles.²⁹

A jövő évben hatályba lépő, az elektronikus beadványok és bizonyítékok benyújtását érintő szabályozás tartalmában alapvetően nem, csupán struktúráját érintően változik meg. Nevezetesen a hatályos eljárásjogi törvényben foglalt komplex szabályozással ellentétben a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: új Pp.) már csak a keretszabályokat rögzíti, míg a részletszabályokat már az E-ügyintézési tv. és annak végrehajtási rendeletei tartalmazzák.

Kiemelendő mindemellett, hogy a közeljövőben kialakításra kerül a Cégekajtó, mely az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet szerinti kézbesítési szolgáltatáshoz kötődő, biztonságos kézbesítési szolgáltatási címmel minősülő, a kijelölt szolgáltató által a gazdálkodó szervezetek számára biztosított tárhely.³⁰ A Cégekajtó a bírósággal történő elektronikus kapcsolattartás keretében a küldemények feladására és fogadására is alkalmas kormányzati fejlesztésként kezdi meg működését várhatóan 2018. január 1-től kezdődően.

²⁹ E-ügyintézési tv. 9.§ (1) bekezdés, 108.§ (5) bekezdés

³⁰ Az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet 89.§ (1) bekezdés

Az elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó szabályok strukturális széttagoltsága és az elektronikus kapcsolattartással érintett eljárások körének kiszélesítése a jogalkalmazókat a jövőben még nagyobb kihívás elé állítja, ezért a jogegység kialakítása kiemelt prioritást élvez az elkövetkező időszakban. Az egységes joggyakorlat kialakításának fókuszpontjában elsődlegesen a Kúria áll, mely szerv az elektronikus kapcsolattartás körét érintő jogegységesítő tevékenységével a magas színvonalú és időszerű ítélkezési, jogalkalmazói tevékenység biztosításához is jelentős mértékben hozzájárulhat.

Budapest, 2017. november 03.

dr. Heinemann Csilla
bíróági titkár
Országos Bíróügyi Hivatal,
Elektronikus Eljárások Főosztálya

Felhasznált jogszabályok, irodalom:

- a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény
- elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény
- az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet
- a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII.1.) IM rendelet
- a bíróságok egységes iratkezelési szabályzatáról szóló 17/2014. (XII.23.) OBH utasítás
- a Kúria Polgári Kollégiuma Tanácselnöki Értekezletének állásfoglalásai az elektronikus kapcsolattartással összefüggésben felmerült eljárásjogi problémákról (2017. június 07.)
- BH.2017.231.